

Muzyka i instrumenty w kulturze starożytnych Majów

Autor tekstu: **Mateusz Sworakowski**

Do niedawna stan wiedzy o muzyce prekolumbijskich Majów był znikomy. Wiele glifów, stel czy malowideł nie dawało o tym temacie żadnych informacji — informacje były po prostu niemożliwe do odczytania. Do tego należy dołożyć fakt, iż naukowcy nadmierną uwagę poświęcali danym czysto archeologicznym, kosztem obserwacji współcześnie żyjących potomków Majów, które to obserwacje mogły — a raczej mogą — udzielić odpowiedzi na wiele pytań.

Ten stan rzeczy trwał aż do złamania tak zwanego „kodu Majów”. Po tym wydarzeniu nastąpił wielki krok naprzód jeśli chodzi o znajomość tej kultury — także w dziedzinie muzyki. Niestety nie dysponujemy żadnym zapisem dźwięku i nie zanoszą się żebyśmy dysponować mieli w przyszłości. Nie wiemy nic konkretnego o melodiach czy rytmach popularnych wśród przedstawicieli tej cywilizacji. Prawdopodobnie wiedza ta była przekazywana ustnie i nigdy nie powstał u Majów żaden rodzaj muzycznej notacji. Dochodzi do tego brutalność hiszpańskiej konkwisty i oddziaływanie chrześcijaństwa, które sprawiło, że tradycje prekolumbijskich Majów w tej dziedzinie umarły całkowicie. Pomimo to, możliwe jest odtworzenie pewnych aspektów tradycji muzycznej tej kultury.

Światło na muzykę Majów rzucają studia ikonograficzne, kroniki spisane przez Hiszpanów oraz konkretne majańskie zabytki — muszle, żółwie skorupy, wykonywane często ze szlachetnych metali dzwonki, czy flety. Wszystko wskazuje na to, że muzyka u Majów służyła częstokroć celom rytualnym. Znane jest przedstawienie tańczącego władcy z charakterystycznymi dzwoneczkami przywiązanymi do kostek. Mowa tu o obrzędach religijnych, ale muzykę zapewne wykonywano także podczas okazji niezwiązanych z religią. Łatwo się domyślić także, że oprócz „wysokiej” muzyki służącej celom rytualnym musiała istnieć także „niska”, dostępna dla reszty społeczeństwa. Obecnie wiemy, że muzyka była — tak jak społeczeństwo — podzielona na swego rodzaju klasy. Niektóre rodzaje instrumentów były — przykładowo — zarezerwowane wyłącznie dla elity. Rodzaj wykonywanej muzyki i instrument, na jakim grał muzyk stanowił też o jego pozycji społecznej. Odnajdywane podczas badań archeologicznych malowidła przedstawiają sceny dotyczące raczej elity społecznej i bogów — stąd więcej wiemy o tej wyższej, rytualnej formie muzyki.

1. Talerz z przedstawieniem muzyka grającego na trąbie. Metropolitan Museum of Art, New York

Na stanowisku Pacbitun w Belize odkryto pochówek dwóch kobiet należących do zdecydowanie wyższych warstw społeczeństwa. Oprócz ciał w grobie znajdowało się także kilka instrumentów. Wszystko wskazuje na to, że owe instrumenty były użyte podczas ceremonii pogrzebowej a same pochowane kobiety zajmowały się za życia właśnie muzyką. Dowody na to, że Majowie używali instrumentów przy ceremoniach pogrzebowych stanowią także wazy czy stele z przedstawieniami. Używano trąb wykonanych z drewna czy instrumentów perkusyjnych — wielu rodzajów bębnow czy grzechotek.

Nie istnieją żadne znaleziska potwierdzające użycie przez Majów instrumentów strunowych. Jedyne znane przedstawienie Maja grającego na instrumencie strunowym przedstawia

w rzeczywistości instrument jak najbardziej perkusyjny. Wcześniej po prostu nastąpiła błędna interpretacja owego przedstawienia, którą wielu przyjęło za prawdopodobną.

Interesującym jest fakt braku instrumentu zwanego marimba na przedstawieniach dawnych Majów. Instrument ten jest dziś wśród nich niezwykle popularny. Przyjęta za prawdziwą hipoteza głosi, że marimba jest ewolucją instrumentu, który wraz z niewolnikami przywędrował do Mezoameryki z Afryki. Tym niemniej — odnaleziono w jednym z pochówków instrument marimbę przypominający, wykonany ze skorupy żółwia. Jest to jednak tylko pojedyncze znalezisko i nie świadczy o powszechności tego typu instrumentów.

Malowidła dowodzą także jednej ważnej rzeczy — muzyką nie zajmowały się wyłącznie pojedyncze osoby. Istnieją dowody, że elity społeczeństwa Majów okresu klasycznego używały i lubowały się w muzyce wykonywanej przez całe zespoły. Grupa muzyczna i instrumenty przez nią używane były symboliczne dla majańskich elit.

Bibliografia:

Mark Brill: [Music of the Ancient Maya: New Avenues of Research](http://ams-sw.org/Proceedings/AMS-SW_V1Fall2012Brill.pdf) (http://ams-sw.org/Proceedings/AMS-SW_V1Fall2012Brill.pdf), Texas State University, 2012.

Cameron Hideo Bourg: [Ancient Maya music now with sound](http://etd.lsu.edu/docs/available/etd-11162005-171011/unrestricted/Bourg_thesis.pdf) (http://etd.lsu.edu/docs/available/etd-11162005-171011/unrestricted/Bourg_thesis.pdf), Louisiana State University, 2005.

Mateusz Sworakowski

Publicysta

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 04-04-2014)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9622) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9622>)

Contents Copyright © 2000-2012 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2012 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej,

w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl